

Barcelona, finals del 1908

Per als barcelonins d'aquell principi de segle, res no havia canviat respecte als últims anys del dinou. A les mateixes Rambles s'hi podien veure mostres d'avenços tecnològics, com el fascinant automòbil, malgrat que molts el consideressin un atac directe als bons costums que fins aleshores havien regit les seves vides. No tothom estava preparat per abraçar una nova societat més confortable i dinàmica que necessitava adaptar-se a un nou statu quo.

Barcelona es nodria de constants novetats en l'àmbit urbanístic. La construcció de l'Eixample, l'annexió progressiva de les poblacions properes i l'augment de les noves indústries l'empenyien a convertir-se en una metròpolis activa i cosmopolita, on els matisos eren constants. Es passava del blanc al negre en qüestió d'hores, però sempre deixant entreveure una infinita gamma de grisos. La massa obrera augmentava sense control mirant d'absorbir tots aquells que migraven a la ciutat a la recerca d'oportunitats i, alhora, la burgesia empoderada i emprendora lluitava aferrissadament per mantenir els privilegis que havia acaparat fins a les portes del nou segle. L'enfrontament, per tant, era inevitable, i les reaccions dels uns i dels altres, sempre qüestionables. En poques paraules, la reivindicació se'ls havia anat de les mans a tots plegats.

El catalanisme, intentant enaltir velles glòries, s'havia consolidat de la mà del republicanisme modern, la reivindicació obrera i el flagell del populisme més extrem.

La Ciutat Comtal estava trasbalsada per una expansió urbanística que l'obligava a mutar contínuament i per la incisiva reivindicació terrorista —l'arma de què disposaven els anarquistes per donar un cop sobre la taula i lluitar pels drets d'una classe obrera trepitjada durant dècades.

Aquesta era la raó per la qual Barcelona era coneguda arreu del món com la Rosa de Foc.

De fet, als primers mesos del 1908 havien esclatat diverses bombes per tot el perímetre barceloní, i el Districte V —la família Ros Adell vivia al llindar amb el sisè, però se sentien fills de la zona més humil de la ciutat—, va veure com molts dels seus veïns sucumbien a una mort cruel només per qüestions ideològiques de difícil abast.

Com deia en Ramon Ros als seus fills: «Si per aconseguir un objectiu beneficiós hem de sacrificar els nostres semblants, la nostra lògica està fallant estrepitosament».

Una càlida brisa marina es va endinsar a la vella aula on els nens més afortunats del Districte V cursaven els estudis. No eren gaires ments per modelar —tenint en compte que la majoria de les criatures no arribaven als deu anys—, i passaven gran part del dia a les fàbriques de la Barceloneta, a la indústria del Poblenou i als peus de Montjuïc. A aquells petits «afortunats» els explotaven per quatre pessetes, i la majoria de la població infantil de la zona es veia obligada a la mendicitat o al simple art del furt per portar un miserable rosegó de pa a les seves barraques. Ni els qui vivien en orfenats deixats de la mà de Déu i castigats durament pels representants celestials de sotana i hàbit tenien l'oportunitat d'un futur millor.

Però en Lluïset era una criatura amb arrels atípiques. Els seus pares no formaven part de la legió d'immigrants que havien arribat a Barcelona famolencs d'una oportunitat. Per a aquells homes d'esperança dèbil, trepitjar la capital catalana era com buscar fortuna a la mítica Nova York, encara que amb l'avantatge de deslliurar-se d'una dura travessia transoceànica. A més, allà podien alliberar-se d'aprendre un nou idioma atès que la majoria parlava el castellà. Si no hagués

estat per l'inconvenient que molts carrers de l'extensió urbana estaven sense asfaltar —raó per la qual la metròpolis era coneguda com Can Fanga—, la decisió de mudar-se a aquella ciutat delimitada per la muntanya de Collserola i que abraçava càlidament el mar hauria estat molt fàcil de prendre.

A finals d'aquell 1908, la família d'en Lluïset buscava l'equilibri entre el que podria anomenar-se «classe mitjana» i el cru sector dels més necessitats. El senyor Ramon, el pare de família, era l'únic hereu d'un indià que havia acumulat una discreta fortuna amb el tèxtil, encara que havia perdut fins i tot la camisa apostant la seva modesta fàbrica del Poblenou en una mala jugada de cartes. I, avergonyit per deixar els seus a l'estacada, havia marxat a Cuba amb la cua entre les cames, abandonant a la seva sort la seva dona Hortènsia i el seu únic fill Ramon, de només setze anys, els quals es van veure obligats a traslladar-se a un humil pis del Districte V, i quedar en una situació del tot deplorable i precària.

El jove Ramon, conscient del que podia succeir-li si no agafava tota la responsabilitat del seu present —tenia tota la intel·ligència que li mancava al seu pater familias—, es va presentar a la fàbrica perduda als naips per implorar al nou propietari que li mantingués la feina. Hi treballava des dels tretze anys, i, honestament, havia anat escalant posicions dins aquella humil empresa fins a convertir-se en la mà dreta del gerent.

Afortunadament, al nou propietari li importava un rave aquell negoci guanyat a l'atzar, i li va concedir la feina de mosso a canvi que acceptés la meitat del que havia estat guanyant fins aleshores, una rebaixa impossible d'acceptar per a algú que volia tirar endavant. Però el noi va fer el cort fort, va acotar el cap i va assumir el tracte inhumà.

L'infortuni patern va transformar el jove Ramon, donant-li una nova embranzida, i gairebé mitja dècada més tard, quan portava tres anys casat amb la Rossita Adell i era pare de la petita Agnès —de gairebé dos anys—, va tenir l'oportunitat d'abandonar la fàbrica gràcies a un cop de sort inesperat. Quan en Ramon en tenia vint-i-un, l'home que de petit l'havia deixat a l'estacada com un gos sarnós li va donar l'oportunitat de canviar de vida gràcies a una notable fortuna deixada

en herència. El poca-solta del seu ascendent s'ho havia passat d'allò més bé a l'Havana, i havia remuntat el vol amb la fèrtil indústria de la canya de sucre i el sempre menyspreable tràfic d'esclaus.

En conèixer l'origen d'aquell anhelat botí, en Ramon, honest i de valors fermes, va optar per destinar l'inesperat i brut extra monetari a ajudar els altres. A més de tot això, va buscar-se una feina a la famosa Maquinista Terrestre y Marítima, de la Barceloneta, on aviat va destacar en el preuat art de la manipulació del metall pesant i la fabricació de locomotores, un gir vital que, d'altra banda, el va donar a conèixer a tot el nucli antic de la Ciutat Comtal. De mica en mica, el bocaorella es va encarregar de fer-lo molt conegut i els veïns van saber que un tal Ramon Ros concedia préstecs sense demanar res a canvi. El mateix que deixava de bon cor era el que li havien de tornar, però sense interessos ni ancorant-se a terminis lleonins.

La proposta va tenir un efecte magnètic immediat, i en poc temps va passar de ser en «Ramon del vapor» a tot un «senyor Ramon».

Per la seva banda, la mare d'en Lluïset, la Rossita, era un ésser gairebé d'essència angelical. De família també humil i resident al Districte V, ho havia deixat tot per amor. En Ramon li havia robat el cor als primers anys de joventut, i forçant el vistiplau familiar s'havia casat als divuit i s'havia establert al carrer Tallers cantonada amb Jovellanos —que era la frontera ideològica del difícil Districte V amb el VI—, al costat del seu marit.

De fet, un any després de crear aquell lligam romàntic i idíl·lic, quan ambdós superaven els dinou, tindrien l'Agnès, la seva hereva.

Gairebé com si fos una espècie de ritual de l'època, van ser pares quan començaven a posar els fonaments d'una nova família.

Tot i el seu origen modest, els dos progenitors tenien un perfil molt diferent del de la majoria dels veïns del barri, i després d'establir-se a la zona van arribar a esdevenir molt populars. La seva bona fama va passar a ser vox populi.

En Lluïset va mirar insistentment la creu que emergia sobre la vella pissarra de l'aula, amb l'única idea d'anar a buscar el pare. Aquell pas-

seig, fins a La Maquinista Terrestre y Marítima, era un temps que compartia amb la mare i la germana, i que gaudia amb alegria.

Ell, amb només nou anys, adorava la Rossita, encara que la seva passió, més enllà de l'admiració per en Ramon, residia en l'Agnès, la seva germana de tretze anys. Des que tenia consciència, la noia l'havia cuidat amb gran afecte, sense negar-li mai un caprici o un instant d'atenció, i per això, el petit dels Pons Adell li professava un amor desmesurat.

En Lluís era un xic menut per a la seva edat, però la seva profunda mirada determinava una perspiciàcia superior, que amagava amb subtilesa. De cabells apocats i subtilment daurats, poques vegades es deslliurava de dur la gorra típica dels vailets de la seva època. Capaç de mantenir a totes hores un somriure en forma de mitja lluna ascendent, aconseguia estovar els ànims de qui l'envoltava. Força espavilat, gràcies a haver crescut en un barri on la supervivència trucava constantment a la porta, desprenia una bondat difícil de trobar aquells primers anys del segle xx. A primer cop d'ull, aquell noi tenia tots els números per acabar sent algú important.

Quan el mestre, de semblant dur i indestructible, va permetre als nens abandonar el racó on se'ls instruïa per assolir un futur decent i apropiat, en Lluïset va emergir del no-res i, com un llamp, va deixar enrere un centre escolar que semblava encasquetat, gairebé per la força, entre dos immobles que queien a trossos.

Només de travessar el llindar d'entrada de la vella escola i veure la seva mare, se li va llançar als braços perquè l'engolís amb tot el seu amor. Només així la dona era capaç de tranquil·litzar l'ímpetu infantil del seu xiquet.

— Fill! A què treu cap aquest nerviosisme?

— Tenia ganes de veure-us! M'avorreixo a l'escola, mare! Jo vull estar amb vosaltres! Si l'Agnès treballa amb tu, perquè no ho puc fer jo també?

La germana va deixar anar una rialla.

— Encara has d'aprendre moltes coses, capsigrany.

— La teva germana té raó. Ets molt afortunat, fill. A la teva edat, la majoria dels nens estan condemnats a passar infinites hores a la fàbrica.

Aprofita ara que tens l'oportunitat de fer-te més llest! Ja hi haurà temps per treballar...

En Lluïset va assentir amb una ganyota, i sense demanar permís, va agafar de la butxaca de la faldilla de la mare el bocí de xocolata que sempre li portava. La Rossita no faltava mai a la tradició.

—Vinga, espavilem-nos, que, si no, farem tard a la fàbrica. I el vostre pare sempre surt afamat. No el fem esperar.

L'Agnès i en Lluïset van agafar cadascun la mà de la mare que li tocava per hàbit i rang familiar, i van recórrer part del Districte V, fins a creuar la Rambla i endinsar-se a la Barceloneta.

La Rossita Adell era la mare que tots somiaven. D'atractiu típicament mediterrani, amb pell de tonalitat oliva i llavis molsuts com els boscos dels Pirineus, sovint portava els cabells recollits amb un monyo o amb una frondosa trena que deixava penjar sobre el pit amb notable elegància. La seva mirada, lluminosa i despreocupada, qüestionava tot el que se li posava al davant. La matriarca dels Ros Adell era una dona atractiva en tots els sentits, i la seva expressió habitual era la d'una persona satisfeta amb la vida que tenia. De port elegant i, de vegades, subtilment eteri, trobava l'espai i el moment adequats per pronunciar-se i aconseguir que tothom li parés atenció.

La Rossita era la mitja meitat d'un matrimoni equilibrat que s'havia fet a si mateix gràcies al respecte mutu. De paciència infinita, els que tenien la fortuna de ser acaronats per aquella dona, sentien una pau màxima, atès que tenia el poder de transformar les preocupacions en simples anècdotes de sobretaula.

Sota l'encís de la mateixa vareta màgica, l'Agnès enlluernava tothom amb una bellesa europea difícil de trobar als suburbis barcelonins. L'equilibri de la seva expressió no tenia cap vulgaritat i havia heretat uns ulls de tonalitat verd marítim amb els quals projectava una intel·ligència capaç de revelar qualsevol enigma. L'hereva dels Ros Adell era capaç de captar l'atenció dels altres gairebé sense moure un dit, i veure-la passejar era com deixar-se endur per la imatge cinematogràfica d'una heroïna de ficció. Pel seu aspecte podria pertànyer a les terres del nord d'Europa o als florits camps de la Toscana. Elegant i sempre pentinada amb cura, emergia com una dona envoltada d'un

cert misticisme. I al seu magnetisme natural, calia sumar-hi el do de l'elegància i el seny de conèixer el lloc que li pertocava. Si s'hagués abillat amb robes elegants, ningú no hauria dubtat que es tractava de l'escollida per regnar tota una ciutat i el cor dels seus habitants.

Entre cançons populars, endevinalles i bon humor, van arribar a la fàbrica de La Maquinista Terrestre y Marítima, on el pare els estava esperant. En veure'ls, va deixar de parlar amb un grup de treballadors amb qui havia format una rotlana i que va emplaçar per a l'endemà.

En Ramon Ros era un home proveït d'una dualitat desconcertant. D'actitud ferma i seriosa, podia mutar en qüestió de segons a una de les expressions més amables que mai s'havien vist a les entranyes de la Ciutat Comtal. Orgullós portador d'una barba ben arreglada, equilibrada i simètrica, amagava uns trets d'estil grec que li conferien la saviesa dels antics pensadors. El seu nas recte i senyorial i una penetrant mirada rere d'unes parpelles bellament esquinçades li conferien una elegància majestuosa.

El senyor Ramon acostumava a vestir-se amb humilitat i tothora feia la sensació que estava cavil·lant en benefici dels seus, deixant entreveure la bondat que niava dins la seva ànima. No hi havia un sol ésser que l'envoltés que no el tingués en gran estima, i malgrat la seva corpulència, era capaç de desplaçar-se amb moviments assossegats. Potser per la seva gentil manera de comportar-se, o per la pau que desprenia la seva presència, tothom li demanava ajuda, consell o atenció.

En qualsevol cas, el senyor Ramon era un home cabal i empàtic, capaç de jugar-s'ho tot per una causa justa.

En Lluïset va córrer amb el mateix ímpetu que havia mostrat tan sols una hora abans amb la seva mare, per llençar-se sobre en Ramon, que va esmorteir l'impacte amb afecte.

— Com t'ha anat l'escola, petit? Hi aprens moltes coses? Recorda que t'ha tocat ser el més llest de la família...

— Això no és difícil, pare! — va deixar anar el nen, en to de burla—. Però l'escola no m'agrada... Puc treballar amb tu? Prometo aprendre-ho tot molt ràpid!

En Ramon va deixar anar una rialla per l'ocurrència del seu fill petit.

—Lluïset, paciència. Abans de posar les finestres d'una casa, cal construir-ne els fonaments i les parets. Tot arribarà. Temps al temps, fill.

La criatura, satisfeta a mitges amb l'explicació de l'home que més admirava al món, el va agafar de la mà, i va començar a arrossegar-lo fins on els esperaven la mare i la germana.

Quan la família Pons Adell estava reunida, es creava una essència màgica; una atmosfera càlida i relaxant impossible de no desitjar pels que els envoltaven. I això era el que més estimava en Lluïset de la vida: veure sempre felices aquelles tres persones que adorava amb tota la seva ànima.

L'esfereïdor crit de les gavines buscant desesperadament alguna cosa per engolir acompanyava la Rossita. A la cuina només hi havia un braser i uns estris modestos i essencials, però la mare estava preparant una sopa a la qual havia afegit de tot per donar-li un regust únic. Feia unes quantes hores que estava entre olles, mentre l'Agnès acabava de cosir els punys d'una camisa. La seva filla s'havia decantat per dedicar-se al mateix ofici que la mare, i tenia bona mà i ull amb l'agulla i el didal. Per cobrir els encàrrecs i arribar a temps a tot plegat, mentre una feia les feines casolanes, l'altra avançava amb les tasques de la confecció. Gràcies a aquesta distribució estratègica per parcel·les, anaven més folgades de temps i això les ajudava a multiplicar-se. A més, la fama de la Rossita com a modista havia arribat a tots els racons del barri, i els clients havien augmentat exponencialment d'un dia per l'altre.

—Lluïset, acosta't al cafè de la cantonada i fes venir el pare. El sopar no trigarà...

La criatura, encantada que li encomanés aquella responsabilitat, va deixar el quadern en què dibuixava a totes hores per afanyar-se, baixar les escales de dues en dues i acostar-se a la taverna on el seu pare passava de dues a tres tardes per setmana.

Alguns dirien que era per la passió per les begudes espirituoses, però no tenia res a veure amb una addicció. El que realment atreia el senyor Ramon era la necessitat d'ajudar.

Gràcies a la inesperada herència paterna, el pare d'en Lluïset rebia els més necessitats a la taula més fosca i aïllada del local, i escoltava els seus laments i carències.

En Lluïset va obrir la porta del modest cafè com si fos a casa seva, i es va esmunyir entre la multitud per trobar el seu pare. Com sempre, encara estava enfeinat. No acabava d'entendre per què el seu heroi es desviava per ajudar els veïns, i més quan era el cap d'una fàbrica de ferrocarrils, però tampoc no comprenia la manera d'actuar dels adults, així que no hi donava gaires voltes.

—Déu el beneeixi, senyor Ramon. Prometo que l'hi tornaré aviat. Vostè és un àngel —li va dir una de les verdulaires més estimades del districte des del més profund de la seva ànima.

—No es preocupi, Paquita. L'important és que el seu marit es restableixi de l'accident i aviat pugui tornar a les drassanes. Pel que he sentit, és un artesà naval molt hàbil.

—Així és, senyor Ramon. El capatàs el té molt present, però la companyia naviliera no cobreix aquesta mena d'imprevistos. Gràcies a Déu, vostè ens ha salvat la vida. No sé com...

Abans que pogués acabar el sincer agraïment, en Lluïset es va acostar a la taula per asseure's sense miraments sobre la falda del seu pare.

—No tinguin pressa amb la devolució. Em sento feliç de poder-los ajudar. I recordin que no acceptaré que em retornin res més que el que jo els he prestat, d'acord? I això inclou menjars i tot el que li vingui al cap. Què ja ens coneixem...

La dona, amb la bondat reflectida als ulls, no es va poder allunyar sense abans mostrar un darrer agraïment.

—Es mereix el cel, senyor Ramon... Noi, sabies que el teu pare és un àngel? Cuida'l molt, perquè has tingut una gran fortuna.

En Lluïset va somriure mentre mirava el seu pare. Per a ell, aquell home era com el cavaller sant Jordi, que aconseguia deslliurar-se del drac ferotge gràcies a la seva valentia.

La senyora Paquita es va ajustar el mocador fosc que li cobria el

cap i va abandonar la taverna amb la tranquil·litat que no perdria la casa mentre el seu marit estigués convalescent.

—I tu a què has vingut, noiet? T'ha enviat la teva mare?

—Sí. Diu que el sopar està gairebé a la taula i que hem de pujar a casa al més aviat possible.

—Aleshores no perdem més temps, que ja saps com es posa quan la fem esperar.

—Per què, pare?

—Doncs perquè és una falta de respecte que algú faci alguna cosa i no es tingui ni el gest d'arribar quan toca. No ho oblidis mai, fill meu, ser impuntual no és cap qualitat.

Mentre el senyor Ramon verbalitzava la importància de certs valors per formar un adult més empàtic amb el seu entorn, van abandonar la taverna sense passar per caixa. Allò sempre sorprenia el nen, que li costava comprendre per què el seu pare no pagava el que havia pres. De fet, cada vegada que l'hi preguntava al seu progenitor, rebia el mateix aclariment, seguit d'una picada d'ullet: «És perquè les bones persones, a vegades, tenen la seva recompensa».

2

En Lluïset i l'Agnès es van vestir com si fos un dia de festa. El seu pare els havia promès portar-los a un lloc mític de la Rambla. La gran artèria barcelonesa, malgrat els treballs de l'obertura de la Via Laietana, i d'un passeig de Gràcia encara en construcció, continuava sent un món en si mateixa. En aquell passeig, conegut arreu del món, podia trobar-s'hi qualsevol tipologia humana. Era la ruta urbanitzada d'aquella metròpolis marina que marcava la tendència; l'espai on tot barceloní, de la categoria social que fos, passejava amb assiduïtat. Allà, homes amb bombí i vestits de diumenge, treballadors amb la gorra i la bata fabril, adinerats de bastó amb empunyadura d'or, dones amb monyos vestides amb l'última moda arribada de París, es barrejaven amb línies de tramvia, vailets caiguts en desgràcia, joves amb bicicleta i antics vestigis dels carros de tracció animal. Floristeries a l'aire lliure, cafès de somni, sastreries i comerços disposats a aconseguir turistes i autòctons per igual. Barcelona era la Rambla en tots els seus trams (Canaletes, d'Estudis, Sant Josep, Caputxins i Santa Mònica), en les seves diferents denominacions i en la història que explicava cada centímetre del passeig. Tot barceloní d'arrel l'estimava; tot estranger que la trepitjava per primer cop, se n'enamorava perdudament, perquè, en si, representava l'essència de l'amalgama vital, un espai etern i immutable que engolia amablement la perspectiva de la raó humana.

El senyor Ramon havia decidit portar els seus fills a la celebració de l'última reforma del cèlebre Quiosc de Canaletes, ubicat a pocs metres de la famosa font que servia de lloc de trobada per a tothom, sense distinció.

Els seus fills coneixien l'indret perquè l'havien vist des de la distància, però no havien tingut mai l'oportunitat de gaudir de la seva famosa «aigua de sucre», els seus granissats de colors i les sodes americanes regades amb sífó. Per aquesta raó, l'emoció de la novetat els feia xalar.

I és que la història d'aquell petit paradís de les begudes venia de lluny. La primera llicència d'explotació havia estat concedida per l'Ajuntament a en Fèlix Pons, el 1877, amb la idea d'embellir una metròpoli que anhelava lluitar la fama, braç a braç, a la lluminosa París i a la resta de ciutats europees.

Inicialment, en Fèlix Pons havia regentat una barraca de refrescos al Pla de la Boqueria —una dècada abans del seu gran salt a la cúspide de la Rambla—, i a Canaletes havia construït el primer quiosc essencialment amb quatre fustes i l'objectiu de folrar-se. Es tractava d'un establiment simple on cambrers amb davantal blanc servien begudes, cafè, aigua de la mateixa font i, sobretot, la famosa soda d'en Pons.

Tretze anys més tard, el propietari s'havia gratat la butxaca per fer la primera reforma d'aquella barraca de begudes, però va ser a principis del segle xx, l'any 1901, quan el canvi de propietari va transformar la història del petit paradís barceloní.

L'Esteve Sala Cañadell, el gran empresari de la restauració catalana, havia guanyat la nova llicència per continuar explotant el quiosc.

Aquell home de negocis tan murri ja tenia alguns locals de l'estil sembrats per diferents racons de la ciutat, i no va dubtar a fer ús de la seva inventiva per augmentar la fama del quiosc.

En poc temps, tots els barcelonins coneixien els seus xarops de sodes americanes i les noves patates fregides, que embogien petits i grans.

En Salas es va fer d'or amb el petit negoci, i encara que la concessió li costava la fortuna de tretze mil pessetes anuals, ell n'obtenia més de cent cinquanta mil en el mateix lapse temporal.

Per lògica, els diners se li enquistaven a la butxaca, i, amb ànima d'aventurer, tenia el costum d'absentar-se de la Ciutat Comtal per perdre's per la romàntica Europa de l'època i buscar les últimes tendències del sector. Sempre alerta per trobar noves oportunitats per importar a la ciutat catalana. De fet, va ser a París on es va animar a comprar per

un parell de francs diverses ratlladores de patates que el van convertir, inesperadament, en el rei de Barcelona.

L'any següent d'haver obert el quiosc, es va engrescar a inaugurar l'American Soda, un espai dissenyat amb la visió comercial nord-americana, que obria les vint-i-quatre hores del dia i que en qüestió de setmanes va crear la innovadora tradició de prendre un «aperitiu» abans de l'àpat del migdia.

En Sala es va convertir en el rei Mides de la ciutat, i l'èxit del Quiosc de Canaletes va augmentar al llarg del temps, encara que ell era conscient que no podia abaixar la guàrdia. Per tal motiu, el 1906 el va reformar amb la intenció de fer-lo més còmode i que s'hi poguessin servir productes de més qualitat. La idea, amb la remodelació, era donar-li aquell aire modernista que tant agradava a turistes i autòctons.

Aquella reforma va deixar bocabadada tota la ciutat, i el negoci va continuar funcionant amb precisió de cirurgia.

Dos anys després, al senyor Sala li va caure del cel una quantiosa ajuda econòmica del seu oncle i, per no perdre la tradició de la despesa incontrolada, va optar per dur a terme una nova reforma del quiosc, que va encarregar al conegut arquitecte Josep Godoy. Aquell era el motiu que havia captat l'atenció de la família Ros Adell.

El petit local havia esdevingut, per dret propi, tota una institució als districtes que l'envoltaven, i aprofitant la invitació del seu gerent, l'Atilio Massot, en Ramon Ros va decidir que els seus fills havien de conèixer in situ la màgia de l'indret.

El senyor Atilio —així era com el coneixien tots els veïns de la zona— era el cambrer de rang més alt del quiosc gràcies al fet que havia treballat al primer local de begudes de la Boqueria —que havia pertangut al primer propietari del Quiosc de Canaletes—. La seva mà dreta en el tracte amb els clients era tan gran, que el mateix Esteve Sala se l'havia «quedat» en propietat, i li havia posat de company, per a la nova etapa de l'última reforma, un noi francès anomenat Pier Aubert, que procedia del seu altre negoci, l'American Soda.

Per a la inauguració de la reforma del nou quiosc, el perímetre estava molt concorregut, i els Ros Adell van haver de fer una llarga cua fins a poder demanar una beguda i parlar amb l'Atilio.

El quiosc emergia a la cúspide de la Rambla de Canaletes, amb la majestuositat de la màxima expressió modernista. La primera impressió era la d'estar davant d'una mena d'ermita o caseta de conte de fades a l'estil de Hansel i Gretel, capaç de trencar amb qualsevol expressió artística coneguda. Sota una forma pràcticament circular, el quiosc s'elevava com un bolet de la fageda d'en Jordà, generant un potent magnetisme entre els ciutadans que hi passaven a prop. Ningú no es podia abstenir de perdre un instant de la seva rutina vital per apreciar la bellesa d'aquella petita catedral dels somnis. Elaborat amb gran delicadesa, i cobrint el perímetre que anava des de la base fins al cim de la construcció, s'apreciava un mosaic de ceràmica grisenca a l'estil del trencadís gaudinià. Les formes arrodonides i curvilínies, allunyades de l'avorrida concepció purament mecànica, apropiaven l'estructura del quiosc a la filosofia del gran arquitecte català, que repudiava tot allò que s'allunyés de la natura. La barra del local recorria tot el perímetre del negoci. Això deixava els cambrers a pit descobert respecte als usuaris i eliminava, per tant, entrebancs imaginaris amb els habitants d'aquell petit món de fantasia. Un detall que, tot i que podia semblar menor, resultava ideal per fomentar la màxima empatia entre els qui servien i els qui es delectaven amb les consumicions.

Una enorme columna central, que simulava el robust tronc d'una olivera mil·lenària —i on es guardaven totes les ampolles i gots—, protegia l'esquena dels cambrers.

A la zona interior de la barra, i a mig camí d'on eren els clients, sorgien els sifons amb què se servia la cèlebre soda del Quiosc de Canaletes. Per cobrir i salvaguardar el local de les inclemències del temps hi havia una fusió perfecta entre tires de ferro forjat entrellaçades amb teles que emulaven l'aerodinàmica dels pesos de les maquetes d'en Gaudí. La primera impressió del Quiosc de Canaletes evocava les formes de la desconeguda cripta de la Colònia Güell, tant en les concepcions estructurals com en les vidrieres ovalades, i hi donava un aspecte entre el misticisme de les muntanyes de Montserrat i les serpentejants corbes d'una gruta dels Pirineus. Per acabar de captivar el visitant, i a la part més alta de la construcció, el quiosc mostrava unes formes que recordaven les típiques lluerns d'arquitectures anteriors,

però en aquesta ocasió era com si haguessin perdut tota la rigidesa; com si la xafigor del magma de l'eix de la Terra les hagués cobert completament, posseint-les amb el regal de diverses artesanies que deixaven el visitant bocabadat. Aquell quiosc era un espai màgic a l'altura de les obres més significatives d'un estil artístic que enamorava el món sencer. Si no hagués estat perquè el gran Gaudí estava immers en altres feines, el client hauria posat la mà al foc que era vora d'una obra ideada pel gran geni català.

En veure el senyor Ramon i els seus fills, l'orgullós cambrer que regentava el quiosc, es va alegrar amb tanta ostentació i expressivitat, que els altres clients van pensar que els visitants pertanyien a l'alt llinatge de la ciutat. Tot i que la sorpresa els va durar poc en descobrir que vestien com qualsevol barceloní humil de la zona.

L'Atilio, de gairebé trenta-nou anys, era un home corpulent però de complexió amable. Una frondosa barba, un xic canosa i molt de l'època, li envoltava completament la mandíbula, i els seus ulls, ametllats i grossos, li conferien un misticisme propi dels grans savis. Farcit amb l'uni-forme de cambrer en cap, era el rei del quiosc i clarament ho portava a la sang. Pel seu aspecte, i si no s'hagués dedicat a servir els altres, podria haver estat un caçador a l'estil de Buffalo Bill, o potser el capità d'un gran navili mercant. Només per la seva manera d'observar, parapetat sota uns intensos ulls blaus, hom comprenia que no tenia res a témer.

Aquell home era la clara evidència de la bondat humana.

L'Atilio professava una admiració i un respecte immensos cap al pare d'en Lluïset, atès que anys enrere li havia demanat un préstec per poder cuidar la seva mare. El cambrer no tenia més família que la seva estimada progenitora, i malgrat que amb els diners del senyor Ramon l'havia pogut tractar amb els millors recursos, unes febres altes se l'havien emportat amb nocturnitat i molta mala llet. Tot i la desgràcia, el gerent del quiosc havia insistit a tornar el que li havia prestat com més aviat millor, però el pare d'en Lluïset, conegut de tothom pel seu enorme cor, va declinar les presses, permetent-li que l'home pogués passar tranquil·lament el dol, i li retornés el que li devia en petits i còmodes terminis durant anys. Allò va forjar una relació ben ferma entre els dos homes, i l'Atilio va jurar i perjurar que hi estaria en deute eternament.

Aquesta era la raó per la qual en veure el seu «benefactor» i els seus fills, el responsable del local es va oblidar de la resta de clients per dedicar-se en cos i ànima als visitants.

— Senyor Ramon! No sap vostè com de feliç em fa que hagi acceptat la meva invitació. Em permet que els convidi a les famoses sodes americanes? Li prometo que, un cop les tastin, ja no podran oblidar-les...

El pare d'en Lluïset va assentir agraït. Sentir-se tan estimat per la gent del barri era la millor compensació per allò que feia des del més profund del seu cor. Era ben irònic que un mal nascut com l'avi familiar li hagués donat l'oportunitat de convertir-se en un benefactor. Només per aquell últim acte de consciència a favor seu, el patriarca l'havia perdonat en traspasar a una vida millor.

Mentre preparava les consumicions, l'Atilio va fer algunes preguntes de rigor:

— Com us dieu, nois? Quina edat teniu? El vostre pare és molt reservat amb els assumptes familiars, així que m'haureu d'ajudar perquè us pugui conèixer millor...

— Jo soc l'Agnès i tinc tretze anys... i aquest «borinot» és en Lluïset.

— I en tinc nou! —va deixar anar el petit, buscant protagonisme.

— Doncs aquí teniu, jovenets! —va respondre l'Atilio, mentre els servia els llargs gots ben plens de soda americana—. Pier, apa, porta'm una safata de xips —va deixar anar el gerent al cambrer més jove, que estava del tot desbordat. Pel seu aspecte físic, amb prou feines havia encetat la maduresa, així que no devia tenir més de setze anys. Una edat idònia a l'època per ser un aprenent avançat.

Les faccions d'en Pier eren delicades i anguloses. Sobre un prematur bigoti fi i perfilat, destacava un nas desbordat respecte al marc facial, però delineat gairebé a la perfecció, amb una caiguda clàssica. Vista de perfil, aquella nàpia semblava un quatre ben traçat. Com a epíleg d'una fisonomia del tot afrancesada, el jove tenia les parpelles en clara actitud descendent, encara que equilibrades gràcies a l'encanteri d'uns ulls blaus de tonalitat turquesa. De cabells castany fosc, lluïa una perilla que finalitzava en punta i unes patilles difuminades que li donaven un aspecte pulcre. A primer cop d'ull semblava un soldat napole-

ònic o el típic espadatxí d'una novel·la d'Alexandre Dumas, i deixava entreveure, per la tímidesa de la seva mirada, que, sota l'elegant aparença, s'hi amagava una ànima trista i desolada. El secret que vetllava gelosament des de la seva arribada a la gran metròpolis barcelonina, marcava irremeiablement l'expressió d'un desencís.

Impecable amb el davantal blanc, en Pier va acostar un plat farcit amb les patates fregides especialitat de la casa, i es va quedar bocabadat amb la joveníssima Agnès. No només van creuar les mirades, sinó que en aquell preciós instant es van jurar amor etern, malgrat que encara era aviat perquè se n'adonessin.

— Franceset, que t'has quedat embadalit! Vinga! Afanya't amb la feina, que tenim una bona cua! — va exclamar l'Atilio, alhora que l'Agnès es posava vermella i el jove despertava de l'estat de trànsit a còpia de pals morals.

— Sí, sí, senyor Atilio, perdoni...

Tots van captar la màgia que s'havia creat entre els dos joves, però no hi van donar més importància per no fer-los sentir incòmodes. Malauradament, el gerent va haver de tornar a les seves obligacions laborals, i la família Ros Adell volia continuar esplaiant-se amb el passeig per les Rambles.

— Per cert, nois, podeu tornar quan vulgueu. Aquí sempre sereu convidats — va advertir l'Atilio mentre els picava l'ullet.

Abans que acabessin la soda, l'Agnès es va posar a parlar amb el seu pare, i en Lluïset, aprofitant que no estaven per ell, va admirar gairebé fotogràficament aquell indret.

Era un espai meravellós, gairebé com els que sortien als contes de fades. El nen es va fixar en com els clients somreien extasiats per la consumició i la companyia, i va saber que algun dia aquell lloc seria seu. Allí, la vida cobrava un nou sentit, perquè es generava el més difícil de tot: la felicitat eterna. I a ell, veure els que estimava contents, li semblava un regal. Per primera vegada, havia vist la seva germana amb l'expressió d'alegria, i el pare, que sempre era amable, però discret, es va relaxar durant tota l'estada. Veure'l amb aquella pau reflectida al rostre, el va ajudar a comprendre que aquell local tenia un poder superlatiu. No li importava si hi havia més raons per enamorar-se

d'aquell espai arran de carrer. A ell, l'havia enamorat el que acabava de generar a les dues persones que més s'estimava al món.

De camí cap a casa, el petit dels Ros va sentir la necessitat d'esbrinar una mica més d'un home que li havia semblat una mena de mag. No només servia begudes com un mestre i amb una agilitat fora del comú, sinó que oferia als altres una experiència pròpia del millor il·lusionista.

— Pare... de què coneixes l'Atilio?

El senyor Ramon va trigar uns segons a recopilar els records i formular una explicació coherent.

— Veuràs, fill..., sa mare va emmalaltir fa temps, i jo el vaig ajudar perquè pogués donar-li l'atenció i les medicines que necessitava. El tractament era molt costós i l'Atilio no s'ho podia permetre.

— O sigui, que li vas fer un préstec — va aclarir l'Agnès, que era d'allò més espavilada i ja sabia de què anava l'assumepte.

— Això mateix.

— I per què dones els diners a la gent que t'ho demana? Som rics?

El pare va deixar anar una riulla.

— No, fill, no som rics. Però al teu pare li agrada ajudar qui ho necessita, i tinc l'oportunitat de fer-ho. Oi que t'agradaria que algú t'ajudés si estiguessis ficat en problemes o necessitessis alguna cosa important?

— Sí, és clar...

— Doncs això és el que faig..., i potser algun dia tu ho continuaràs fent...

— Com si fos una tradició familiar?

— Exacte, això mateix. Què us sembla si li fem una sorpresa a la vostra mare? Comprem una mica de bacallà i verdures per fer un àpat especial?

Ambdós nens van fer un esclai d'emoció. En aquells anys, un bon àpat significava o bé haver tingut un cop de sort o bé celebrar un fet rellevant, i haver trepitjat per primera vegada el gran quiosc modernista s'ajustava a les bones notícies.

En cas contrari, la despesa hauria estat inimaginable.

Barcelona, mitjans 1909

L'estiu ajudava a fer que el sol, encara mandrós, trigués a acomiadar-se. En Lluïset adorava aquella època de l'any, perquè, des del petit balcó de casa seva, podia seure deixant les cames penjant i admirar les teulades dels edificis més baixos del barri. Amb el temps havia après a desxifrar-los, a entendre'n la idiosincràsia, i fins i tot a estimar-los. Encara que molts no ho sabessin, al cel dels vells edificis hi havia tot un món. Alguna cosa semblant a la Rambla, però d'una manera més selectiva i àeria. Allí, no només els veïns estenien la roba o construïen colomers, sinó que hi havia tot un sistema de furts estructurat per nens de la seva mateixa edat. Essencialment, nens del carrer, fugats de l'orfenat o de les famílies que els acusaven de la seva pròpia insatisfacció. Uns menors que, de vegades, i des de la distància, el miraven sense jutjar-lo. Però en Lluïset tenia molt clar que no era pas com ells, i encara que li cridava l'atenció aquella vida salvatge al marge de qualsevol norma, sentia que els seus pares esperaven el millor d'ell i de la seva germana. S'esforçaven perquè no tinguessin cap carència i això el diferenciava d'aquells pobres desgraciats sense possibilitats.

Alternant-ho amb l'observació de la vida del barri, en Lluïset s'entretenia dibuixant en un petit quadern que el seu pare li havia regalat per al novè aniversari. Amb notables dots per a l'esbós, recreava diferents perspectives del Quiosc de Canaletes fent ús de la imaginació.

El lloc li havia causat tanta impressió, que cada cop que el seu pare

els hi duia a prendre un refresc, ell aprofitava l'oportunitat per memoritzar, gairebé com un calc, cada racó de l'indret. Però no només recreava l'essència modernista del quiosc, sinó que en aquells nous dibuixos començava a incloure-hi les figures dels clients.

— Lluïset, vinga, entra, que el sopar està gairebé a punt i el teu pare no trigarà a arribar.

— Ja vinc, mare! Només un moment! — va respondre el petit dels Ros, mentre acabava de perfilar la barra del quiosc.

La Rossita, acostumada a haver de repetir-li les coses més d'una vegada, va optar per tallar d'arrel la distracció del fill; la sopa no es podia refredar. Així que li va demanar a la filla que comencés a parar taula, i es va atansar al balcó per estirar de l'orella afectuosament un petit que començava a fer el que li venia de gust.

Quan va veure el que estava dibuixant, es va emportar una inesperada sorpresa.

— I això? Ho has dibuixat tu sol?

— Sí... T'agrada?

La mare no va saber què respondre. Es va quedar, literalment, sense paraules.

— És... és realment preciós, fill. És el Quiosc de Canaletes, oi?

— Sí! Algun dia hi treballaré, i serà meu. M'agradaria ser com el senyor Atilio.

La mare es va quedar bocabadada pel comentari.

— El senyor Atilio? Bé, fill, amb els teus estudis segur que pots trobar una feina molt més interessant. Fixa't com de bé dibuixes...

— A mi m'agradaria treballar al Quiosc.

La mare va somriure per la innocència del fill, i va deixar el tema per a una altra ocasió. Encara era molt petit per a aquell tipus de reflexions, i ja hi hauria temps per decidir el seu futur.

— Vinga, amor meu, recull, que el teu pare no trigarà a arribar. I ja saps que li agrada que sopem tots plegats.

Després d'una amorosa carícia als cabells, la Rossita va tornar a la cuina per començar a servir el sopar, i en Lluïset es va dirigir a la cambra que compartia amb la seva germana, per guardar el quadern sota el matalàs i arreglar-se per a l'ocasió.

Aquell diumenge, el senyor Ramon va decidir portar els seus fills a prendre una soda al quiosc de la Rambla. Les visites al paradís de Canaletes s'havien convertit en una mena de rutina familiar. La Rossita preferia quedar-se a casa acabant alguns encàrrecs pendents, encara que aquella era l'excusa que posava cada cop que feien la petita excursió a l'establiment proper a la plaça de Catalunya. La veritat era que gaudia de veure com els seus fills tenien un espai per estar amb el seu pare. Les infinites hores treballant a la fàbrica de La Maquinista Terrestre y Marítima, i les estones que dedicava a ajudar els veïns li robaven massa temps a en Ramon per estar amb uns nens que creixien a passos de gegant. I ella ja hi passava força temps, amb l'Agnès i en Lluïset, així que fomentava aquells passejos amb la seva absència, precisament perquè tots tres poguessin estrènyer llaços. De fet, es tractava d'un moment breu que el mateix temps no trigaria a arrabassar-los. La infància resultava fugaç i ella sabia com n'era, d'important, tenir uns pares amorosos per créixer amb la seguretat de poder-se enfrontar a un món incert.

En aquella ocasió, i per allargar la passejada, en Ramon Ros, va optar per baixar fins a les Golondrinas, amb la intenció de donar un volt amb vaixell i animar la jornada amb els seus fills.

Feia només un any que havia explotat un paquet bomba en una de les cèlebres embarcacions, però el pare d'en Lluïset es negava a viure amb por. I això era el que volia inculcar als seus hereus. Res no podia evitar un destí incert i a tothom li arribava l'hora, així que vivint a Barcelona no podien descartar cap possibilitat. El destí quedava eternament a l'aire quan la reivindicació social era una constant.

Per a en Ramon Ros, les Golondrinas tenien un valor especial, atès que a la fàbrica on treballava s'havia encarregat la maquinària a vapor de les barquetes.

Pel que sabia, el negoci l'havia ideat un cubà, fill d'un indià català i una mare francesa, que, fugint de la guerra de Cuba, s'havien establert a la Ciutat Comtal. Allà, i amb la intenció que en poguessin gaudir tots els barcelonins, havia aixecat un negoci d'embarcacions d'esbarjo molt semblant al que hi havia a la badia de Matanzas.

Les Golondrinas feien el recorregut des de la Porta de la Pau, al moll —just al final de les Rambles— fins als banys de la Barceloneta. Tot i que no es tractava d'unes simples barquetes de passeig, perquè la seva capacitat superava la dels cent navegants a bord.

Des de finals del segle XIX, les Golondrinas havien fet les delícies de nens, pares i avis que hi pujaven amb la il·lusió de recórrer part de l'escorça marítima d'una Barcelona sempre en expansió.

Arribats a la petita taquilla, que era a la mateixa zona de la Porta de la Pau —i davant del majestuós monument a Colom, que molts comparaven amb l'Estàtua de la Llibertat americana—, la família Ros va fer cua pacientment, mentre veien com s'anaven omplint els tres òmnibus de la flota aquàtica. Per fer temps, en Ramon Ros va explicar als seus fills com funcionava la maquinària a vapor, i la importància del que construïen a La Maquinista Terrestre y Marítima. Allí, l'acer i els motors de vapor es convertien en l'ànima dels transports urbans que es veien cada vegada més sovint a la ciutat.

La travessia va ser del tot encantadora, i els tres membres de la família van sentir-se orgullosos de viure en una urbs plena d'oportunitats per gaudir-ne.

De tornada al moll, una hora i mitja més tard, i amb la il·lusió d'haver-se fet a la mar, el grup va pujar des del monument de Colom cap a la Rambla de Canaletes, creuant completament tots els trams de la gran via barcelonina.

Com els solia explicar el seu pare, la Rambla havia estat des de temps immemorials l'espai urbà preferent per als veïns de la ciutat.

L'extensió era lluminosa i àmplia, i mentre gran part dels ciutadans vivien enquistats als barris de Ciutat Vella —on l'efecte de la insalubritat i la pobresa ho envaïa tot—, a la Rambla s'obrien contínuament nous hotels, teatres i cafès. Per si mateix, era un recorregut ideal per fomentar les relacions socials, així com el veritable motiu pel qual els estrangers no dubtaven a trepitjar el seu antic empedrat. Només així en podien comprendre, d'arrel, l'essència de la mentalitat barcelonina de l'època.

En Lluïset tenia la fortuna de pertànyer a aquella artèria romàntica, formant part de tot un univers humà ple de capes i matisos. Ser de

la zona li conferia una autenticitat que hauria desitjat més d'un d'aquells burgesos de butxaca a petar i barret de copa de pega.

Tot i que tots els ciutadans sabien que l'Eixample de Cerdà començava a agafar força com a alternativa social, i que la futura Via Laietana estava pensada per enfortir el comerç interior del país, la Rambla seguia mantenint la identitat. Aquell llarg passeig que conduïa del mar a la panxa de la metròpolis, continuava sent la columna vertebral de la ciutat original.

En aquells primers anys del nou segle, la Rambla era la reina dels cafès, els quioscos de refrescos, les floristes, els ocellaires, els venedors de diaris i llibres de vell i de tota una infinitat d'oficis centrats en la venda ambulants. En la diversitat s'amagava el seu poderós magnetisme.

Així doncs, i deixant Colom enrere, van començar a pujar pel tram conegut com la Rambla de Santa Mònica, sobrenom que no hauria de marcar cap transcendència si no hagués estat perquè, a cada tram de la gran via barcelonina, s'hi reflectia una tipologia de ciutadà, de dinàmiques i hàbits.

Pare i fills van passar sense fer cap comentari per la zona de la plaça del Teatre, a pocs metres dels urinaris, on la prostitució era un secret de domini públic. Els més acomodats evitaven aquella zona segons la franja horària, i en Lluïset, que ja era d'allò més espavilat, no va donar cap rellevància a les ombres de l'indret. De fet, estava acostumat a les dones de vida fàcil que rondaven el portal d'Escudellers.

Les cases de bany on suposadament es prenien banys medicinals conferien a aquell tram de la Rambla l'aspecte típic d'un barri vermell europeu. Tota gran metròpolis es reservava un gueto on poder saciar les perversions més inconfessables.

En Lluïset va apreciar com el seu pare rondinava en to baix en creuar-se amb un bon nombre de portuaris als quals l'alcohol i la recerca d'acompanyants autòctones els portaven a perdre les formes. En Ramon Ros era un home seriós i formal, i encara que convivía amb tota aquella fauna humana, demostrava tenir una certa intolerància cap al llibertinatge i el frenesí obsessiu.

Afortunadament per als ànims del pare, van arribar a l'espai on

emergien discretes barraques de fusta que fomentaven la venda de llibres de vell. Aquelles paradetes s'allargaven per tota la Rambla de Santa Mònica, i en Ramon, que coneixia un tal Medina, no va dubtar a acostar-se fins al seu lloc improvisat, per interessar-se pel seu estat de salut. Aquell venedor era un fidel lector de Voltaire, i, cada dues frases, deixava anar sense venir a tomb un aforisme del francès. Escoltar-lo era d'allò més divertit.

Prosseguint amb l'ascensió cap al Quiosc de Canaletes, la família Ros es va endinsar al tram conegut com la Rambla dels Caputxins, que era l'espai de l'artèria barcelonina que marcava la dinàmica de les escenes nocturnes, al costat de l'emergent Paral·lel, on es trobaven les primeres sales de festes.

La Rambla dels Caputxins envoltava la part més marginal de la ciutat, encara que ho feia amb voluntària separació de classes, i atès que la mateixa Rambla es nodria dels millors cafès del moment, on anaven burgesos, els bohemis i la gent que feia patxoca. El Cafè del Centre, el del Liceu o el de l'Hotel Oriente marcaven la dinàmica social dels que conversaven sobre política, avenços socials i urbanisme.

D'altra banda, i com si fossin vulgars peons en un tauler d'escacs on estava a punt de començar la partida, en Lluïset es va fixar en les nombroses cadires que es llogaven al mateix passeig.

Per només deu cèntims, el senyor Ramon va voler tenir un nou detall amb els seus fills: va pagar tres cadires des de les quals van poder contemplar tranquil·lament la vida social barcelonina. Era ben cert, d'altra banda, que tots els que passejaven per l'indret estaven acostumats a fer-se veure i observar els altres ciutadans.

Com que era diumenge, van ser testimonis de primera mà del costum burgès de fer un volt per la zona. L'objectiu era exercitar-se per mantenir la bona salut i, de passada, aprofitar per estirar les cames per un recorregut que encara era de sorra. Amb elegància i una bona dosi de fums apujats, demostraven com els seus vestits i barrets a la moda parisenca els acostava a l'excel·lència visual.

El tram va començar a omplir-se en excés, i en Ramon Ros, que sabia que passarien una bona estona al quiosc, va animar els fills a con-

tinuar pujant cap a la plaça de Catalunya mentre s'adaptaven amb normalitat a la dinàmica de la gentada.

Encara eren lluny d'on vivien, i van recórrer la Rambla de les Flors deixant-se embriagar per l'olor i el color de les nombroses parades dedicades a l'art de la confecció ramellera. De fet, es tractava d'un espai on la bellesa tenia la màxima presència, i no només pel delit de l'arranjament floral, sinó per les mateixes floristes, que, per tradició, eren les dones més formoses de tota la ciutat.

Envoltant aquelles sirenes d'encís gairebé mitològic, emergia l'antic mercat de la Boqueria —que poc abans havia rebut el flagell mortal de les bombes anarquistes— i el Palau de la Virreina.

L'Agnès es va deixar portar per l'efervescència de roses i clavells, i en Lluïset, més propens a altres passions, es va quedar perplex amb un dels típics «ocellaires de la sort» que deambulava per la zona. El seu ofici era el de la bona fortuna i, enfilat en un tamboret no gaire alt, cridava a pit descobert: «Qui vol conèixer el seu futur?».

El petit dels Ros Adell va ser incapaç de resistir-se a la revelació d'allò que encara era desconegut, i després d'insistir al seu pare gairebé fins a l'extenuació, va aconseguir que l'ocellaire l'animés a estirar un dels paperets que s'amagaven en una mena de gàbia oberta, on esperaven plàcidament uns canaris. Mentre el noi s'ho mirava amb atenció, un dels ocellets, de plomes encarnades i bec ataronjat, va triar un paperet per entregar al seu amo.

L'home, sense perdre la bona sintonia amb l'entorn, va donar el plec a un Ramon, que, sempre gentil, va fer l'acte de llegir l'advertiment que el destí tenia previst per al seu fill: «Com a bon somiador, es complirà allò que vulguis, sempre que no oblidis desitjar-ho cada dia».

En Ramon va somriure pel que li va semblar un missatge amable, i li va pagar a l'ocellaire amb la sensació d'haver invertit bé les monedes. Fins aleshores, a cap veí li havia tocat un mal presagi, raó que li conferia al mestre dels ocells una bona fama irrefutable.

Pels voltants del mercat de la Boqueria, en Lluïset va veure nombrosos nois de la seva edat que esperaven ansiosament encàrrecs temporals. Oportunitats que els donaven des de les fondes i hostals amb

els quals guanyar uns minsos cèntims per anar tirant fins a trobar una feina mínimament remunerada.

Aquell tram de les Rambles estava d'allò més concorregut i el petit dels Ros fins i tot va veure una mena de quiosc de contractació on s'oferien els serveis de noies per a les tasques de la llar.

Amb tota aquella efervescència de la Rambla, a en Lluís li semblava que aquell era un submon encisador, capaç d'albergar el millor i el pitjor dels seus veïns.

En aquella gran via barcelonina tothom es podia sentir part d'allò més gran que la pròpia individualitat. No els quedava gaire tros fins a assolir el Quiosc de Canaletes, així que, animats per la promesa d'un bon granissat o una soda ben fresqueta, van travessar la imaginària frontera que donava accés a la Rambla dels Estudis, l'espai on emergien la majoria dels conflictes socials de la primera dècada del segle, i la zona de la ciutat on es produïa gran part de la venda ambulat.

A la Rambla dels Estudis, hi venien d'arreu de Catalunya venedors amb tota mena d'objectes: rellotges, calçat bàsic, tèxtil assequible per a totes les butxaques, relíquies religioses i joguines per als nens que havien fet bon dat.

De fet, a en Lluís el va encisar un ocellet de joguina molt famós a la Barcelona del segle xx que s'omplia d'aigua abans de bufar per un filtre com si fos un xiulet. Una acció elemental amb la qual s'aconseguia un so carismàtic, com si l'ocellet cantés de debò.

Això sí, l'autèntic gran reclam d'aquella part de la Rambla barcelonina eren els cèlebres magatzems El Siglo. Un majestuós local que presumia de tenir ofertes i novetats procedents dels millors dissenyadors parisencs. L'establiment era un temple en honor al consumisme més radical, i no en va comptava amb tota mena de serveis, incloent-hi una famosa perruqueria per als més petits.

Però a en Lluís, més que un lloc en concret, allò que l'atreïa de la Rambla era tant l'entorn com el factor humà, raó per la qual es va quedar atrapat per l'increment de nens que ja es guanyaven les garrofes sent encara massa petits.

De la multitud emergia una infinitat de repartidors d'edat semblant a la seva que es dedicaven a la venda de diaris, a enllustrar sabates

i fins i tot al servei de neteja urbana. Era com si, a la Rosa de Foc, qual-sevol edat fos idònia per guanyar-se la vida.

Alhora, en aquell mateix tram de la Rambla, s'hi trobaven els mítics quioscos de premsa que continuarien vivint a la ciutat dècades després que totes aquelles persones deixessin d'existir. Uns minúsculs espais d'actualitat que nodrien d'informació estrangers i autòctons per igual gràcies a les revistes que penjaven amb pinces per tot el perímetre i que cridaven l'atenció dels clients.

Va ser precisament a la Rambla dels Estudis on van topar amb en Ricardito Morales, el fill d'un dels treballadors de La Maquinista a càrrec del senyor Ramon. Malgrat que era només un any més gran que en Lluïset, a aquell vailet se li havia ficat la ceba al cap d'abandonar els estudis, i feia alguns mesos que es llaurava un futur incert a la mítica via barcelonina. Com que els progenitors de tots dos eren amics, els nens es trobaven de tant en tant per jugar, i el fill dels Morales feia acte de presència a la llar dels Ros per gaudir del deliciós berenar que la Rossita preparava amb tot l'afecte del món.

En Ricardo havia trobat feina de venedor de premsa a peu de carrer per al *Diario de Barcelona*, i passava pràcticament tot el dia a la Rambla per guanyar-se uns miserables cèntims. Entestat que respectessin la seva voluntat, els seus pares, d'origen molt humil, havien claudicat amb el vailet i havien acceptat que el seu únic descendent es busqués la vida al carrers de la ciutat.

El fill dels Morales era conegut al barri com «el Sicilià» per la seva fisonomia típica del sud d'Itàlia. De talla mitjana tirant a discreta, cabells foscos, llavis carnosos, però del tot angulosos, i una mirada parcialment esquinçada, podria ser una més de les criatures que corrien pels carrers de Nova York o Milà. El seu nas, dissonant amb l'estret marc de la cara, li donava un aspecte que el feia semblar més gran del que era. Amagat gairebé sempre sota la gorra, tenia una mirada trista i solitària que desprenia la necessitat de ser estimat i valorat. I és que el fill d'en Miguel Morales, de totes totes, era un de tants supervivents de la zona més humil de Barcelona.

Quan els Ros el van enxampar sobtadament, en Ricardito es va trobar amb la tessitura de ser descobert mentre munyia una cigarreta

de baixa qualitat. Avergonyit per la mirada crítica d'en Ramon, es va desfer de la cigarreta amb posat murri.

—Segueixes enganxat a això de fumar, Ricardo? No vam quedar l'últim cop que ho deixaries? Si us plau, no m'ho facis explicar als teus pares, que prou maldecaps tenen... Sé que m'estic posant allà on no em toca, però, noi, és pel teu bé... —va comentar el pare de la família Ros amb tota la bona intenció del món, però posant un cert èmfasi en els clàssics matisos alligoadors de l'època.

—Sí, sí, senyor Ramon... És que ja sap vostè com és el vici, i amb la ximpleria m'he enganxat a això de fumar, però li dono la meva paraula que avui mateix me'n desfaré —va argumentar el cadell, simulant un penediment estèril.

—Val més així, noi... I que no m'assabenti jo que entabanes el meu fill i l'hi deixes tastar, perquè tindrem sarau. Oi que m'entens?

—Hi tant que l'entenc, patró.

En Ricardito va somriure amb astúcia, conscient que el pare del seu amic només el renyava per pura aparença. Coneixia aquell home des de feia temps i tenia la certesa que era un sant baró. Des que la seva família havia trepitjat la Ciutat Comtal procedent de Madrid, l'home els havia ajudat amb els ulls clucs. No només donant feina al seu pare, sinó deixant-los diners quan la vida escanyava, i preocupant-se pel benestar de tots plegats. El senyor Ramon era un *rara avis* en aquella metròpolis emergent, i ell podia dir ben cofoi que era el millor amic del seu fill. Com si la relació entre infants l'apropés a la família del prestador.

—Senyor Ramon, disculpi que l'emprenyi, però en Lluïset, més tard, podrà sortir a jugar una estona? Si em desfaig del gruix de diaris que encara em queda, voldria passar una estona amb ell.

—Potser millor demà, que avui tenim gestions a fer. Oi que et sembla bé, fill? —va suggerir el líder dels Ros al seu hereu per assegurar-se que estigués d'acord amb la nova proposta.

—És clar, pare.

Les dues criatures van somriure en obtenir el beneplàcit del respectat adult i, sense res més a dir-se, es van acomiadar fins l'endemà. Abans de continuar pujant cap a la Rambla de Canaletes, en Lluïset es

va tombar, només un instant, per veure com en Ricardito feia un drama sicilià per cridar l'atenció dels transeünts i encasquetar-los els darrers exemplars del *Diari de Barcelona*. Abans que tornés a girar-se, va apreciar com el seu amic tornava a encendre's una nova cigarreta i es concentrava amb les vendes. Si algú destacava a la ciutat per tenir una mà dreta superlativa, sens dubte, era en Ricardo Morales.

I així va ser com després de fer una bona passejada pel millor i el pitjor del singular eix barceloní, es van endinsar a l'últim tram del seu viatge.

La Rambla de Canaletes era l'espai que més coneixien els fills d'en Ramon per la proximitat amb casa seva, al carrer Tallers cantonada amb Jovellanos, un espai on sempre sorgia alguna anècdota que els cridava l'atenció i de la qual, encara que no ho expressessin gaire sovint, se sentien profundament orgullosos.

A l'altura de l'Hotel Gran Continental, el pater familias va fer èmfasi en una venedora ambulante que oferia ostres a vuitanta cèntims la unitat. Aquell tast era prohibitiu per a la majoria dels ciutadans i només els nois que treballaven per als restaurants més luxosos de la metròpolis catalana en compraven petites quantitats.

—Algun dia, fills meus, si teniu l'oportunitat de tastar una ostra, sabreu que la riquesa us ha beneït. En l'oportunitat resideix la capacitat d'entendre fins on s'ha arribat a la vida —els va dir en Ramon.

En Lluïset, que sempre escoltava el pare amb una gran atenció, es va distreure per culpa d'uns músics ambulants que harmonitzaven la terrassa d'un cafè.

La música en si mateixa era uns dels elements atmosfèrics més potents de la Rambla, un dels que comptava amb més pes social. Instrumentistes de tots els racons de la ciutat —i rogalia— feien acte de presència per treure's un bon sobresou amb les propines dels clients. De fet, un nombre infinit de pianistes a l'interior dels locals acompanyaven les xerrades dels clients mentre es preniën tranquil·lament un cafè.

Només el violent flagell anarquista que s'havia ancorat en el temor més profund dels barcelonins de bé trencava aquella mena d'esperança

de futur. Els anarquistes eren els únics que abraçaven la idea de l'acció directa com a sistema infal·lible per equilibrar les desigualtats d'una societat que, d'altra banda, els plantava cara.

Els cafès de la Rambla eren uns establiments icònics que regien l'equilibri humà, encara que també es podien veure petites paradetes on s'oferia cafè amb llet a un preu popular. Un discret tamboret i una modesta i improvisada taula a peu de carrer donava a aquelles barraques la visió d'un saló exterior i exclusiu de les classes treballadores.

PRHGE